

Het donkere woud

CIXIN LIU

**HET
DONKERE
WOUD**

Vertaald door Eisso Post en Richard Heufkens

2021 Prometheus Amsterdam

Voor deze editie is gebruikgemaakt van de Engelse vertaling door Joel Martinsen uit 2015, die het Chinese origineel, in nauwe samenwerking met de auteur, op sommige plaatsen heeft aangepast voor de westerse lezers. De voetnoten zijn van de hand van Joel Martinsen.

Oorspronkelijke titel 黑暗森林

© 2008 Cixin Liu

Oorspronkelijke uitgave 2008, Chongqing Media & Publishing Co., Ltd.
Nederlandse vertaalrechten geautoriseerd door FT Culture (Beijing) Co., Ltd., 2020

B&R Book Program

© 2021 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Eisso Post en Richard Heufkens

Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio naar een ontwerp van Stephan Martiniere

Foto auteur Pan Shiyi

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4581 1

Proloog

De bruine mier was haar huis al vergeten. Voor de halfduistere aarde en de sterren die juist verschenen was de verstreken tijd misschien verwaarloosbaar, maar voor de mier waren het eonen. In nu vergeten dagen was haar wereld omgewoeld. Grond had het luchtruim gekozen en een brede, diepe kloof achtergelaten, en daarna was er grond neergeloft om die weer te vullen. Aan de ene kant van de verstoorde aarde stond een eenzame, zwarte formatie. Zulke dingen gebeurden regelmatig overal op dit grote terrein: de grond vloog weg en kwam weer terug, kloven werden geopend en weer gevuld, en steenformaties verschenen als zichtbare merktekens van elke catastrofale verandering. Bij de ondergaande zon hadden de mier en honderden van haar soortgenoten de overlevende koningin weggedragen om een nieuw rijk te vestigen. Haar terugkeer was enkel een toevallig passeren op zoek naar voedsel.

De mier arriveerde aan de voet van de formatie en bemerkte de onontkoombare aanwezigheid ervan met haar voelsprietten. Toen zij had geconstateerd dat het oppervlak hard en glad, maar wel te beklimmen was, ging zij omhoog, met geen ander doel voor ogen dan de willekeurige turbulentie van haar simpele neurale netwerk. Turbulentie was overal, in elke grasspriet, elke dauwdruppel op een blad, elke wolk aan de hemel en elke ster daarachter. De turbulentie was doelloos, maar in grote hoeveelheden doelloze turbulentie namen doelen vorm aan.

De mier werd trillingen in de grond gewaar en merkte aan hun intensivering dat een andere reusachtige aanwezigheid naderde van ergens op de grond. De mier besteedde er geen aandacht aan, maar zette haar klimtocht op de formatie voort. Bij de rechte hoek waar de voet van de formatie de grond raakte hing een spinnenweb. Dat wist de

mier. Zij liep voorzichtig om de kleverige hangende draden heen en passeerde de spin die op de loer lag, met uitgestrekte poten om de trillingen in de draden te voelen. Elk wist van de aanwezigheid van de ander, maar communiceren deden zij al eonen niet.

De trillingen werden heviger en stopten vervolgens. Het reusachtige wezen had de formatie bereikt. Het was veel groter dan de mier en verduisterde het grootste deel van de hemel. Dit soort wezens was de mier niet onbekend. Zij wist dat ze leefden, dat ze regelmatig in deze streek verschenen, en dat hun verschijning nauw verbonden was aan de snel verdwijnende kloven en het groeiende aantal formaties.

De mier zette haar klim voort in de wetenschap dat de wezens geen bedreiging vormden, op een paar uitzonderingen na. Onder haar ondervond de spin zo'n uitzondering toen het wezen, dat blijkbaar zijn web tussen de formatie en de grond had opgemerkt, de spin en het web wegmepte met de stelen van een bos bloemen die het in een ledemaat hield, waardoor ze gebroken op een hoop onkruid landden. Daarop plaatste het wezen de bloemen zorgvuldig vóór de formatie.

Vervolgens vertelde een andere steeds toenemende trilling de mier dat nog een wezen van dezelfde soort zich naar de formatie begaf. Op hetzelfde moment kwam de mier een lange diepte tegen, een uitdieping in het oppervlak van de formatie met een ruwere structuur en een andere kleur: gebroken wit. Zij volgde de diepte, want door zijn ruwheid was die veel gemakkelijker te beklimmen. Aan elk eind bevond zich een kortere, dunner uitdieping: een horizontale basis vanwaaruit de voornaamste uitdieping oprees, en een bovenste uitdieping die om een hoek doorliep. Tegen de tijd dat de mier er weer uit kroop, het gladde, zwarte oppervlak op, had zij een globale indruk gekregen van de vorm van de uitdieping: '1'.

Daarop werd de hoogte van het wezen tegenover de formatie gehalveerd, zodat het ongeveer even hoog werd als de formatie. Het was blijkbaar op zijn knieën gezakt en gaf een stuk donkerblauwe hemel bloot, waarachter de sterren verschenen. De ogen van het wezen staarden naar de bovenkant van de formatie, wat de mier tijdelijk deed aarzelen of het zijn gezichtsveld binnen moest gaan. In plaats daarvan veranderde zij van richting en begon parallel aan de grond te kruipen, waarbij zij snel weer een andere uitdieping bereikte en in zijn ruwe inkeping

rondhing terwijl zij de prettige sensatie van het kruipen onderging. De kleur deed denken aan de eieren die haar koningin omringden. Zonder aarzelen volgde de mier de uitdieping naar beneden en na een poosje werd de indeling ingewikkelder, met een curve onderaan in het verlengde van een complete cirkel. Het deed de mier denken aan het onderzoeken van geurinformatie om uiteindelijk op de weg naar huis te stuiten. Er werd een patroon vastgelegd in haar neurale netwerk: ‘9’.

Daarop maakte het wezen dat voor de formatie knielde een geluid, een reeks geluiden die het begripsvermogen van de mier verre te boven ging: ‘Het is al een wonder om in leven te zijn. Als je dat niet begrijpt, hoe kun je dan naar iets diepers zoeken?’

Het wezen maakte een geluid als een windvlaag die door het gras blies – een zucht – en stond daarna op.

De mier bleef parallel aan de grond kruipen en ging een derde uitdieping binnen, een die vrijwel verticaal was tot hij omhoog, zoals dit: ‘7’. De mier vond dit geen prettige vorm. Een scherpe, abrupte bocht betekende gewoonlijk strijd of gevaar.

De stem van het eerste wezen had de trillingen overstemd, en daardoor realiseerde de mier zich nu pas dat het tweede wezen de formatie had bereikt. Het was korter en fragieler, en had wit haar dat afstak tegen de donkerblauwe achtergrond van de hemel, zilver golvend in de wind, op een of andere manier verbonden aan het groeiende aantal sterren.

Het eerste wezen stond op om haar te verwelkomen. ‘Doctor Ye, nietwaar?’

‘Ben jij... Xiao Luo?’¹

‘Luo Ji. Ik zat met Yang Dong op de middelbare school. Waarom bent u... hier?’

‘Het is een prettige plaats, en gemakkelijk per bus te bereiken. De laatste tijd ben ik hier vaak komen wandelen.’

‘Mijn condoleances, doctor Ye.’

‘Ach, dat is allemaal voorbij...’

Onder aan de formatie wilde de mier richting de hemel klimmen,

1 Xiao is een verkleinwoord dat ‘klein’ of ‘jong’ betekent en gebruikt wordt vóór een achternaam; tegen een kind, of om genegenheid te tonen.

maar toen ontdekte zij nog een uitdieping voor zich, met dezelfde vorm als de '9' waar zij doorheen was gekropen vóór de '7'. Dus bleef zij door de '9' gaan, die zij prettiger vond dan zowel de '7' als de '1', hoewel zij niet precies kon zeggen waarom. Haar gevoel voor esthetiek was primitief en eencellig. Het onbestemde plezier dat zij had gevoeld toen zij door de '9' kroop werd heviger. Een primitieve, eencellige staat van geluk. Deze twee spirituele monocellen, esthetiek en plezier, waren nooit geëvolueerd. Ze waren honderden miljoenen jaren geleden hetzelfde geweest en zouden nog honderden miljoenen jaren zo blijven.

'Xiao Luo, Dong Dong had het vaak over je. Ze zei dat je... astro-noom was?'

'Dat ben ik geweest. Nu doceer ik sociologie aan de universiteit waar u ook heeft gewerkt, hoewel u al met pensioen was toen ik daar begon.'

'Sociologie? Dat is nogal een grote sprong.'

'Ja. Yang Dong zei altijd dat ik een ongerichte geest had.'

'Ze maakte geen grapjes wanneer ze zei dat je intelligent was.'

'Hoogstens slim. Lang niet het niveau van uw dochter. Astronomie voelde voor mij aan als een niet door te komen stuk ijzer. Sociologie is een houten plank die ergens een plek moet hebben, dun genoeg om doorheen te slaan. Het is gemakkelijker hanteerbaar.'

In de hoop nog een '9' te bereiken bleef de mier zich horizontaal voortbewegen, maar het volgende wat zij tegenkwam was een volmaakt rechte horizontale uitdieping zoals de eerste, maar langer dan de '1', en op zijn zijkant gelegd. En zonder kleinere uitdiepingen aan het einde.

'Zo moet je dat niet stellen. Het is een heel normaal leven. Niet iedereen kan een Dong Dong zijn.'

'Ik heb echt niet zo'n ambitie. Ik drijf rond.'

'Ik heb een voorstel. Waarom ga je geen kosmische sociologie bedrijven?'

'Kosmische sociologie?'

'Ik verzin die naam maar willekeurig. Stel dat er een groot aantal beschavingen door het universum verspreid is, een aantal van de orde van grootte van het aantal waarneembare sterren. Enorme hoeveelheden. Die beschavingen vormen samen het geheel van de kosmische

maatschappij. Kosmische sociologie is het onderzoek naar de aard van deze supermaatschappij.'

De mier was nog niet veel verder over de formatie gekropen. Zij had gehoopt, na uit de diepte van de '9' te zijn gekropen, een prettige '9' te vinden, maar in plaats daarvan stuitte zij op een '2', met eerst een comfortabele curve, maar een scherpe bocht aan het eind die net zo beangstigend was als die van de '7'. De voorbode van een onzekere toekomst. De mier liep voort tot de volgende uitdieping, een gesloten vorm: 'o'. Het pad leek deel van een '9', maar het was een val. Het leven had gemak nodig, maar ook richting. Je kon niet altijd terugkeren naar het beginpunt. Dat begreep de mier. Hoewel er nog altijd twee diepten voor haar lagen, had zij haar belangstelling verloren. Zij richtte zich weer verticaal.

'Maar... onze beschaving is de enige die we tot nu toe kennen.'

'En daarom heeft niemand het nog gedaan. Jij hebt nu de gelegenheid.'

'Geweldig, mevrouw Ye. Ga alstublieft verder.'

'Ik denk dat dit jouw beide vakken samen kan voegen. De wiskundige structuur van kosmische sociologie is veel helderder dan die van de menselijke.'

'Waarom zegt u dat?'

Ye Wenjie wees naar de hemel. In het westen was het nog schemerig, en ze konden nog steeds de sterren tellen die op waren gekomen, waardoor het gemakkelijk was om zich te herinneren hoe het firmament er enige ogenblikken geleden uit had gezien: een uitgestrekte weidsheid en een blauwe leegte, of een gezicht zonder pupillen, als een marmeren standbeeld. Nu hadden de reusachtige ogen pupillen gekregen, hoewel er nog maar weinig sterren waren. De leegte was gevuld. Het universum kon zien. De sterren waren slechts piepkleine, elk afzonderlijk twinkende zilveren puntjes die wezen op een zeker ongemak bij hun schepper. De kosmische beeldhouwer had een drang gevoeld om het universum met pupillen te bespikkelen, maar was doodsbang om het gezichtsvermogen te schenken. Dit evenwicht tussen angst en verlangen resulteerde in de piepkleine afmeting van de sterren afgezet tegen de uitgestrektheid van de ruimte, als declaratie van behoedzaamheid voor alles.

'Zie je dat de sterren puntjes zijn? De factoren van chaos en willekeur in de complexe samenstelling van elke beschaafde maatschappij

in het universum worden uitgefilterd door de afstand, en dus kunnen die beschavingen dienen als referentiepunten die relatief gemakkelijk wiskundig te manipuleren zijn.’

‘Maar er valt niets concreets te bestuderen in uw kosmische sociologie, doctor Ye. Metingen en experimenten zijn niet echt mogelijk.’

‘Dat betekent dat je uiteindelijke resultaat puur theoretisch zal zijn. Net als bij euclidische meetkunde stel je eerst een paar simpele axioma’s op en leid je uit het fundament van die axioma’s een overkoepelend theoretisch systeem af.’

‘Dat klinkt allemaal geweldig, maar wat zouden die axioma’s van de kosmische sociologie dan zijn?’

‘Ten eerste: overleving vormt de eerste behoefte van een beschaving. Ten tweede: een beschaving groeit voortdurend en breidt zich uit, maar de totale hoeveelheid materie in het universum blijft constant.’

De mier was niet ver gekropen voor zij beseftte dat er zich nog andere uitdiepingen boven haar bevonden, een heleboel, in een ingewikkelde doolhofstructuur. De mier was gevoelig voor vormen en had er vertrouwen in dat zij hier wel uitkwam, maar de beperkte opslagruimte in haar nietige neurale netwerk maakte dat zij de vormen moest vergeten waar zij daarvoor doorheen was gekropen. Het speet haar niet dat zij de ‘9’ moest vergeten, want voortdurend vergeten hoorde bij het leven. Er waren maar weinig dingen die zij voor altijd moest onthouden, en die waren door haar genen in die opslagafdeling gegraveerd die instinct wordt genoemd.

Toen zij haar geheugen had schoongemaakt ging de mier het doolhof binnen. Na door zijn bochten en wendingen te hebben genavigeerd vestigde zij een nieuw patroon in haar simpele bewustzijn: het Chinese karakter 墓 *mu*, dat ‘graf’ betekent, hoewel het karakter en zijn betekenis de mier onbekend waren. Verder omhoog trof zij nog een combinatie van uitdiepingen – veel simpeler ditmaal, maar om haar onderzoek voort te zetten had de mier geen andere keus dan haar geheugen schoon te wissen en de *mu* te vergeten. Toen kwam zij een wondermooie lijnuitdieping binnen, een vorm die haar deed denken aan het achterlijf van een net overleden krekkel die zij niet zo lang geleden had gevonden. Zij ontdekte al snel de nieuwe structuur: 之 *zhi*, het Chinese bezittelijke voorzetsel. Toen, terwijl zij omhoog bleef gaan,

kwam zij nog twee dalcombinaties tegen, waarvan de eerste bestond uit twee druppelvormige uitdiepingen en een krekelmaag: het karakter 冬 *dong*, dat 'winter' betekent. De bovenste bestond uit twee gedeeltes, die samen het karakter 杨 *yang* vormden, dat 'populier' betekent. Dit was de laatste vorm die de mier zich herinnerde, en de enige die zij nog wist van haar hele reis. De interessante vormen die zij eerder was tegengekomen waren allemaal vergeten.

'Die twee axioma's zijn solide genoeg vanuit sociologisch perspectief – maar u dreunde ze zo snel op dat het lijkt alsof u ze al had uitgewerkt,' zei Luo Ji een beetje verbaasd.

'Ik heb hier het grootste deel van mijn leven over nagedacht, maar ik heb er nooit eerder met iemand over gesproken. Ik weet eigenlijk niet waarom... Nog één ding: om uit deze twee axioma's een basisbeeld van de kosmische sociologie af te leiden heb je nog twee belangrijke concepten nodig: ketens van wantrouwen en de technologische explosie.'

'Interessante begrippen. Kunt u ze uitleggen?'

Ye Wenjie keek op haar horloge. 'Ik heb geen tijd. Maar je bent slim genoeg om daarachter te komen. Gebruik die twee axioma's als beginpunt voor je vak en misschien word je dan uiteindelijk wel de Euclides van de kosmische sociologie.'

'Ik ben geen Euclides. Maar ik zal onthouden wat u hebt gezegd en er een draai aan geven. Maar misschien zal ik dan wel eens bij u om raad komen.'

'Ik ben bang dat daar geen gelegenheid voor zal zijn... En daarom kun je net zo goed vergeten wat ik gezegd heb. Hoe dan ook, ik heb mijn plicht gedaan. Wel, Xiao Luo, ik moet gaan.'

'Wees voorzichtig.'

Ye Wenjie verdween in de schemering voor haar laatste ontmoeting.

De mier zette haar klimtocht voort en bereikte een rond bassin in de steen, waarvan het glibberige oppervlak een extreem ingewikkeld beeld behelsde. Zij wist dat haar piepkleine neurale netwerk zo iets op geen stukken na kon opslaan, maar na globaal de vorm van het beeld te hebben bepaald was haar primitieve eencellige esthetica net zo opgelaaid als bij de waarneming van de '9'. En op een of andere manier leek zij een deel van het beeld te herkennen, een paar ogen. De mier

was gevoelig voor ogen, want hun blik betekende gevaar. Toch voelde zij nu geen ongerustheid, want zij wist dat de ogen levenloos waren. Zij was alweer vergeten dat het gigantische wezen dat Luo Ji genoemd werd naar die ogen had gekeken toen het in stilte neerknielde voor de formatie. De mier klom het bassin uit, naar de top van de formatie. Zij had niet het gevoel boven haar omgeving uit te steken, omdat zij niet bang was om te vallen. Zij was meermalen van plekken hoger dan deze gewaaid, zonder ooit gewond te raken. Zonder hoogtevrees is de waardering van de schoonheid van hoge plekken onmogelijk.

Aan de voet van de formatie was de spin die Luo Ji met de bloemen opzij had geveegd begonnen zijn web te herstellen. Hij trok een glinsterende draad van het stenen oppervlak en zwaaide zichzelf als een slinger naar de grond. Nog drie zwaaien en het geraamte van het web was klaar. Tienduizendmaal kon het web vernield worden en tienduizendmaal zou de spin het herstellen. Zonder ergernis of wanhoop, noch met enige vreugde, zoals dat al honderden miljoenen jaren zo was.

Luo Ji bleef nog even zwijgend staan voor hij vertrok. Toen de trillingen in de grond waren weggestorven kroop de mier langs een andere weg de formatie af om zich terug naar het nest te haasten en de dode krekel te melden. De hemel was inmiddels bezaaid met sterren. Toen de mier de spin passeerde aan de voet van de formatie voelden ze elkaars aanwezigheid, maar ze communiceerden niet.

Terwijl de verre wereld zijn adem inhield om te luisteren was noch de mier, noch de spin zich ervan bewust dat zij, van alle leven op aarde, de enige getuigen waren van de geboorte van de axioma's van kosmische beschaving.

Iets eerder, in het holst van de nacht, stond Mike Evans aan de boeg van de Dag des Oordeels terwijl de Stille Oceaan als een satijnen spoor onder de hemelen door gleeed. Evans hield ervan op tijden als deze met de verre wereld te praten, omdat de tekst die het sofon op zijn retina toonde prachtig tegen de nachtelijke zee en hemel afstak.

Dit is onze eenentwintigste rechtstreekse conversatie. We zijn op een aantal moeilijkheden in onze communicatie gestuit.

‘Ja, Heer. Ik heb ontdekt dat U veel van het referentiemateriaal dat wij U over de mensheid hebben gegeven niet kunt begrijpen.’

Ja. Jullie hebben de onderdelen heel duidelijk uitgelegd, maar wij zijn niet in staat om het geheel te begrijpen. Iets is anders.

‘Maar één ding?’

Ja. Maar soms lijkt het alsof jullie wereld iets mist, dan weer alsof hij iets extra's heeft, en wij weten niet welke van de twee het is.

‘Waar ligt de verwarring?’

We hebben jullie documenten grondig bestudeerd en ontdekt dat de sleutel tot begrip van het probleem in een paar synoniemen ligt.

‘Synoniemen?’

Er zijn veel synoniemen en bijna-synoniemen in jullie talen. In de eerste taal die we van jullie ontvingen, het Chinees, waren er woorden die dezelfde betekenis hadden, zoals ‘koud’ en ‘kil’, ‘zwaar’ en ‘gewichtig’, ‘ver’ en ‘lang’.

‘Welk paar synoniemen zorgde voor het obstakel dat U net noemde?’

‘Denken’ en ‘zeggen’. Wij hebben zojuist tot onze verbazing ontdekt, dat het feitelijk geen synoniemen zijn.

‘Het zijn helemaal geen synoniemen.’

Volgens ons begrip zouden ze dat wel moeten zijn. ‘Denken’ betekent het gebruiken van gedachteorganen om mentale activiteit voort te brengen. ‘Zeggen’ betekent het communiceren van de inhoud van gedachten aan een ontvanger. Dat laatste wordt in jullie

wereld gerealiseerd door het moduleren van vibraties in de lucht, geproduceerd door de stembanden. Zijn deze definities correct?

‘Inderdaad. Maar maakt dat niet duidelijk dat “denken” en “zeggen” géén synoniemen zijn?’

Zoals wij het zien toont het aan dat het synoniemen zijn.

‘Mag ik hier even over nadenken?’

Dat is goed. We moeten er allebei over nadenken.

Twee minuten lang staarde Evans in gedachten verzonken naar de kabbelende golven in het sterrenlicht.

‘Mijn Heer, wat zijn jullie communicatieorganen?’

Wij hebben geen communicatieorganen. Onze hersenen kunnen onze gedachten aan de buitenwereld tonen en brengen zo communicatie tot stand.

‘Gedachten tonen? Hoe gaat dat in zijn werk?’

De gedachten in onze hersenen zenden elektromagnetische golven uit op alle frequenties, inclusief de frequenties die voor ons zichtbaar licht zijn. Ze kunnen op flinke afstand worden vertoond.

‘Dus dat betekent dat voor jullie denken gelijk is aan spreken?’

Dat maakt ze tot synoniemen.

‘O... voor ons ligt dat anders, maar in elk geval zou dat geen obstakel moeten vormen voor het begrijpen van die documenten.’

Klopt. Op het gebied van gedachten en communicatie zijn er geen grote verschillen tussen ons. We hebben allebei hersenen,

en onze hersenen brengen intelligentie voort door middel van enorme hoeveelheden neurale verbindingen. Het enige verschil is dat onze hersengolven sterker zijn en direct door onze soortgenoten kunnen worden ontvangen, zodat de noodzaak voor communicatieorganen wegvalt. Dat is het enige wat anders is.

‘Nee. Ik vermoed dat er zo een belangrijk verschil verloren gaat. Mijn Heer, laat me er nog eens over nadenken.’

Dat is goed.

Evans verliet de voorstevan en wandelde rond op het dek. Boven het gangboord rees en daalde de oceaan stil in de nacht; als een denkend brein, stelde hij zich voor.

‘Mijn Heer, laat mij U een verhaal vertellen. Om daar klaar voor te zijn moet U de volgende elementen begrijpen: wolf, kind, grootmoeder en een huis in het bos.’

Die elementen zijn allemaal gemakkelijk te begrijpen, behalve ‘grootmoeder’. Ik weet dat dat een bloedverwant is bij de mensen, en meestal een vrouw van gevorderde leeftijd. Maar haar feitelijke graad van verwantschap heeft meer uitleg nodig.

‘Heer, dat is niet belangrijk. Alles wat U moet weten is dat zij en de kinderen nauw verwant zijn. Zij is een van de weinige mensen die de kinderen vertrouwen.’

Begrepen.

‘Ik zal het simpel houden. Grootmoeder moest eropuit en daarom liet ze de kinderen in het huis achter. Ze vertelde hun dat ze de deur veilig op slot moesten houden en voor niemand moesten openen behalve voor haar. Onderweg kwam grootmoeder een wolf tegen, die haar opat, haar kleren aantrok en haar uiterlijk aannam. Toen ging hij naar het huis, liep naar de deur en zei tegen de kinderen: “Ik ben

jullie grootmoeder. Ik ben weer terug. Doe de deur voor me open.” De kinderen keken door de spleet in de deur; ze zagen iemand die op hun grootmoeder leek en dus deden ze de deur open, en de wolf kwam binnen en at hen op. Begrijpt U dat verhaal, mijn Heer?’

Nee, totaal niet.

‘Dan heb ik het misschien goed geraden.’

Ten eerste wilde de wolf meteen al het huis binnengaan en de kinderen opeten, klopt dat?

‘Klopt.’

En hij communiceerde met de kinderen, klopt dat?

‘Klopt.’

En dat maakt het onbegrijpelijk. Om zijn doel te bereiken had hij niet met de kinderen moeten communiceren.

‘Waarom niet?’

Is dat niet duidelijk? Als er communicatie tussen hen plaatsvond, zouden de kinderen hebben geweten dat de wolf binnen wilde komen om hen op te eten, en dan zouden ze de deur niet hebben geopend.

Evans bleef even stil. ‘Ik begrijp het, mijn Heer. Ik begrijp het.’

Wat begrijp je? Dat spreekt toch allemaal vanzelf?

‘Jullie gedachten liggen volledig open voor de buitenwereld. Jullie kunnen ze niet verstoppen.’

Hoe kunnen gedachten verstopt worden? Je ideeën zijn verwarrend.

‘Ik bedoel dat jullie gedachten en herinneringen zichtbaar zijn voor de buitenwereld, als een boek dat in de openbare ruimte is neergelegd, of een film die geprojecteerd wordt op een plein, of een vis in een heldere vissenkom. Volkomen zichtbaar. In één oogopslag te lezen. Eh, misschien zijn sommige van de elementen die ik zojuist heb genoemd...’

Ik begrijp ze allemaal. Maar is dat allemaal niet volkomen natuurlijk?

Evans zweeg weer even. ‘Dus dat is het... Mijn Heer, als jullie oog in oog met elkaar communiceren is alles wat jullie communiceren waar. Het is onmogelijk voor jullie om te liegen of te bedriegen en daarom kunnen jullie niet ingewikkeld strategisch denken.’

Wij kunnen communiceren over behoorlijke afstanden, niet alleen oog in oog. De woorden ‘liegen’ en ‘bedriegen’ vormen nog zo’n paar dat we moeilijk kunnen begrijpen.

‘Wat is dat voor een soort maatschappij, waar gedachten volkomen transparant zijn? Wat voor cultuur brengt die voort? Wat voor politiek? Geen listen, geen huichelarij?’

Wat zijn ‘listen’ en ‘huichelarij’?

Evans zei niets.

De menselijke communicatieorganen vormen slechts een evolutiefout, een noodzakelijke compensatie voor het feit dat jullie hersenen geen voldoende sterke gedachtegolven kunnen uitzenden. Dat is een van jullie biologische zwakheden. Het direct tonen van gedachten is een superieure, efficiëntere vorm van communicatie.

‘Een fout? Een zwakte? Nee, mijn Heer, U hebt het mis. Ditmaal hebt U het volkomen mis.’

Is dat zo? Laat me erover nadenken. Zonde dat je mijn gedachten niet kunt zien.

Ditmaal duurde de pauze langer. Toen er twintig minuten waren verstreken zonder dat er nog een tekst was verschenen struinde Evans van de boeg naar de achtersteven, terwijl hij naar een school vissen keek die uit de oceaan sprong en een boog achterliet op het oppervlak, die zilverig glinsterde onder het sterrenlicht. Een aantal jaren geleden had hij enige tijd op een vissersboot in de Zuid-Chinese Zee meegevaren om het effect van overbevissing op het leven aan de kust te onderzoeken. De vissers noemden dit verschijnsel ‘het passeren van drakensoldaten’. Evans vond ze op een tekst lijken die op het oog van de oceaan werd geprojecteerd. Toen verscheen er weer een tekst voor zijn eigen ogen.

Je hebt gelijk. Als ik weer naar die documenten kijk begrijp ik ze iets beter.

‘Mijn Heer, we hebben nog een lange weg te gaan voor U tot een volledig begrip van menselijke zaken komt. Ik ben bijna bang dat dat U nooit gaat lukken.’

Inderdaad, ze zijn ingewikkeld. Alles wat ik nu weet is waarom ik ze hiervóór niet begreep. Je hebt gelijk.

‘Mijn Heer, U hebt ons nodig.’

Ik ben bang voor jullie.

De conversatie stopte. Dit was de laatste keer dat Evans een boodschap van Trisolaris ontving. Hij stond aan de achtersteven en keek toe hoe de sneeuw witte romp van de Dag des Oordeels zich uitstreckte in de nevelige nacht, als de tijd die wegglipte.